

૩૩૫૪

શ્રી ઇડરગઢ ઉત્કર્ષોત્સવ.

છપાવી પ્રકાશ કરનાર,
સ્વસ્થાન શ્રી જામનગરના રહીશ
તેમજ

તેના માહાલ હાડીઆણાના રહીશ,
“સંગીત ચીંતામણિ ગ્રંથ કર્તા.”

વ્યાસ મુળજી જોષારામ.

અમદાવાદ.

ધીકાંટ શેઠ. મોતીલાલ અમરતલાલના ડેલામાં
અમદાવાદ યુનિયન પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
ઘેલાભાઈ નરસિંહદાસે છાપ્યો.

તા. ૧૬ મી ડીસેમ્બર સને ૧૮૮૭.

ઉપોદ્ઘાત.

આ લઘુ પુસ્તક નામદાર પરમક્રપાત્ર કેસરેહીંદ માહારાણી શ્રી વી-
ક્ટોરીઆની આગ્રાથી મુંબઈના નામદાર ગવર્નર સરહોર્ડ રેના હાથથી
નામદાર માહારાજધીરાજ માહારાજશ્રી કેસરીસિંહ-
જી સાહેબ બાહાદુર ને. કે. સી. એસ. આઈ. ના ખેતાબ
હાંસીલ થવાના સંબંધમાં રચાયેલ છે. જેમાં શ્રીકૃષ્ણ સ્તુતિ નામદાર
માહારાજ શ્રીની આરોગ્યતાને વાસ્તે શંકર સ્તુતિ તેમજ નવે ગ્ર-
હોની સ્તુતિ નામદાર કેસરેહીંદ માહારાણી શ્રી વિક્ટોરીઆની સ્તુતિની
સાથે આશીર્વાદ વીગેરે સમાવેશ છે. વળી દરેક શ્લોકને મથાળે બોધ-
કવચનો મૂકેલાંછે. તે પણ લક્ષ દ્ધને વાંચશેજી.

શ્રી હરિગઢ. મહીકાંડા.

તા. ૧૬ ડીસેમ્બર સન ૧૮૮૭.

૧ બ્યાસ મુલજી જેષ્ઠારામ.
જામનગર.

“ આશીરવચન ”

નામદાર કૈસરેહિંદ માહારાણી શ્રી વીક્ટોરીઆનો

જયહો જયહો જયહો.

કે જેના પ્રતાપથી આ ભરતખંડ ભૂમીના મહારાજ સહિંબા
પોતાની ફરજ બજાવવામાં તરફર રહી ઉત્સાહથી ઉત્તમ કાર્ય કરવામાં
આગેવાની ધરેછે.

આ વખતે તે બાબત સર્વોચ્ચ હકીકત લખવાનું જરૂર નહીં
જાણાતાં એટલું જ બસ છે કે.

નામદાર કૈસરેહિંદ માહારાણી શ્રી વીક્ટોરીઆ.

“દીર્ઘાયુર્ભવતુ”

અને સૂર્યચંદ્રમાની માફક આ ભૂમી ઉપર

“અસ્વંડ પ્રકાશિત રહો”

“ તથાસ્તુ ”

બ્યાસ મુલજી જોષીરામ.

श्री इडरगढ उत्कर्षोत्सव.

छंद वसंततिलका.

श्री कृश्न चंद्र पद पद्म युगै कलीनः,
 स्वांतालि माश्रित जनार्ति हरावतारः;
 श्री कृश्न चंद्र इह पातु भवंत मीज्यः,
 श्रीमन् मही रमण केसरिसिंह नित्यं. १

भाषांतर.

हे भाइरान् श्री केसरीसिंह आपना -इद्वयस्त्री प्रभर इमेशां
 श्रीकृष्णना चरणकुमलमां भजन रहेछे; माटे पोताना लडत जननी
 पीडा हरया माटे अवतार लेनारा श्रीकृष्ण चंद्र आपनुं इमेश
 रक्षागु करो. १.

સત્યમેવ જયતિ.

છંદ વસંતતિલકા.

ઈંડોર દુર્ગ પુર પાલ કુલ પ્રદીપઃ,
પ્રાચીન પુણ્ય ગણ પૂર્ણ મનોભિલાષ;
ગંભીરતા નિલયકેસરિસિંહ રાજન્,
શ્રેયઃ શ્રિયં દિશતુ તે ભગવાન્ મુકુંદઃ. ૨

ભાષાંતર.

ઈંડોરગઢના પાળનાર માહારાજના કુળમાં આપ દીપક રૂપછો,
પૂર્વ જન્મના અનેક પુણ્યોથી આપના સર્વ મનોરથ પૂર્ણ થયેલા છે.
ગંભીરતાના આપ નિવાસ રૂપછો, હે કેશરીસીંહ આપને ભગવાન
મુકુંદ ઘણી લક્ષ્મી આપો. ૨.

उद्योगिनं पुरुष सीम्हमुपैति लक्ष्मी.

छंद त्रोटक.

नहि केसरिसिंह धरा वलये,
भवता सम मन्य मिला ललनं;
परिपश्यति मे हृदयं परितः,
परिपश्य दपीह मुहुः प्रणयात्.३

भाषांतर.

आ पृथ्वीमां भाङ् - हृदय आरेडोर स्नेहथी वारंवार नुत्ये छे
तोपाणु आपनी अरोअरी धरावे तेवा भीज राजने दभतुं नथी. ३.

ન્યાયાત્ પથઃ પ્રવિચલંતિ પદં ન ધીરાઃ

છંદ ત્રોટક.

સહજા ભવતઃ સુગુણા નિશ્ચિલા,
 નહિ કોપ્ય ગુણ સ્ત્વયિ ભાતિ વિભો;
 સકલાર્થિ જનાર્થિત પૂર્તિ વિધૌ,
 ત્વ મિવ ત્વ મસિ પ્રણયાંબુ નિધે.૪

ભાષાંતર.

જેટલા ઉત્તમ ગુણો જગતમાં ફેલાય છે. તે સઘળા આપમાં
 સ્વાભાવીક રીતે રહ્યા છે. અને કોઈપણ દુર્ગુણ આપમાં દે-
 ખાતો નથી. અરથી લોકોના મનોરથ પૂરવામાં તો આપ જોવા
 આપજ છે અને વિનયના આપ સમુદ્રો. ૪.

शौर्यं क्षमान्वितं वरं.

छंद शालिनी.

ह्रद्या विद्या धीरता ते ऽन वद्या,
 शौर्यौ दार्ये चा पि ते वर्ण नीये;
 गांभीर्यं तु क्षमापते त्यद्भुतं ते,
 लक्ष्मीकांतस्य प्रसादा द्विभाति. ५

भाषાંતર.

લક્ષ્મી પતી પરમેશ્વરના પ્રતાપથી આપનામાં વિદ્યા ધારી ઉત્તમ છે. ધીરપણું ધાર્યું વખાણવા લાયક છે. સુરવીરપણું અને ઉદારપણું પણ ધાર્યું વખાણવા લાયક છે. અને ગાંભીરતા તો કાંઈ અદ્ભુત પ્રકારનીજ આપમાં રહી છે. ૫.

પરોપકારાય સતાંવિનૂતયઃ

છંદ શાલિની.

સત્કીર્તિ સ્તે દિક્ષુ સર્વાસુ રાજન્,
સ્વચ્છા સ્વચ્છૈ ગીયંતે સત્કર્વીદ્રૈઃ;
સૌંદર્યં તે સર્વ લોકોત્તરં તત્,
શૌર્યૌભોધે જૂપ કેનોપમેયં ધ

ભાષાંતર.

આપની સ્વચ્છ સત્કીર્તિ સઘળી દિશાઓમાં સ્વચ્છ -હૃદયના સત
કવીઓએ હુમેશાં ગવાય છે.

હે શુરવીરપણાના સમુદ્ર રૂપ માહારાજ આપનું ઉત્તમોત્તમ
સૌંદર્ય તેને કોની ઉપમા આપવી એ હું કહી શકતો નથી. ૬.

યતો ધર્મસ્તતોજયઃ

છંદ માલિની.

નવ નવ કવિતાભિઃ સત્કવીંદ્રા મહીંદ્રં,
પ્રતિદિન મિહ તુ ત્વાં વર્ણયંતિ સ્મ સર્વે;
સુરતરુ રિવ તેષાં ત્વં ચ સર્વા ભિલાષાન,
નરપતિ કુલ મૌલે પૂરયસ્યા દરેણ. ૭

ભાષાંતર.

મોટા મોટા સત કવિઓ નવી નવી કવિતાઓથી હંમેશાં આપની કીર્તિ ગાયા કરેછે, અને આપ કલ્પવૃક્ષની પેઠે તે કવિઓના સઘળા મનોરથોને આદરથી પૂર્ણ કરોછો. ૭.

વિદ્યારુપં કુરુપાણામ્:

છંદ શાલિની.

ચૂનીલાલ સ્તાવકઃ સત્ પ્રધાનઃ,
 સૌજન્યાબ્ધિઃ સદ્ગુણજ્ઞો ગુણી ચ;
 આસ્તે યુક્તં સ્વર્ણ મેતીહ શોભાં,
 કિં નો રત્નસ્યા શ્રયેણા ધિકં તત્. ૮

ભાષાંતર.

સૌજન્યના સમુદ્ર સદ્ગુણવાળા અને સદ્ગુણના બાણનાર રાજ-
 માન રાજેશ્રી ચુનીલાલભાઈ આપના મુખ્ય દીવાન છે, એ ઘણું યોગ્ય
 છે, કારણ કે સુવર્ણ શોભાને પામે એ યોગ્ય છે પરંતુ તે સુવર્ણ
 રત્નના આશ્રયે શું વધારે નથી શોભતું ? સુવર્ણ શોભે છે. અર્થાત
 આપ જેવા રત્નને આશ્રયે વધારે શોભા પામે છે. ૮.

સત્સંગતિ : કથયકિન્નકરોતિપુમ્સામ્.

છંદ ભૂજંગ પ્રયાતં.

અયે કેસરિસિંહ જૂપાલ મૌલે,
ત્વદીયાન્ ગુણાન્ સર્વ લોકાભિરમ્યાન્ ;
વિલોક્યૈવ કૈષાં મનો હર્ષ મયં,
ભવેસ્મિન્ ભવેન્નો મહૌદાર્ય સિંધો ૧

ભાષાંતર.

હું કેસરીસિંહ મહારાજ, હું મોટા ઉદારપણના સમુદ્ર સર્વ લોક-
કને પ્રીય લાગે એવા આપના સઘળા સદ્ગુણો જોઈકેનું મન હર્ષમાં
મગ્ન થતું નહીં હોય ? સર્વનું મન આનંદ મગ્ન થાયછે. ૯.

યશોભૂષણસર્વદાવર્ધમાનમ્.

છંદ શાર્દૂલ વિક્રીડિતં.

રાજન્ કેસરિસિંહ સદ્ગુણ ગણાંભોધે ત્વદીયો યશ,
શ્રંદ્ર શ્રંદ્ર મમુંહ સત્યનુદિનં નિર્લાંછનો ચ્છછવિઃ;
સંપ્રાપ્તાભ્યુદયો દિવાનિશ મહોરાહો નં બાહોર્બલ,
મ્લાનઃ સજ્જન દ્વચ્ચકોર પરમાહ્લાદ પ્રદઃ સાંપ્રતં.

ઞાષાંતર.

સર્વ સદ્ગુણના સમુદ્ર રૂપ મહારાજા કેસરીસીંહ આપનો યશ રૂપી ચંદ્ર, કે જે લાંછન વીનાનો છે, જેનો ઉદય રાત દીવસ થયા કરેછે, જે રાહુના બાહુ બળથી પાણુ ગ્લાની પામતો નથી, અને જે સજ્જનના -ઉદય રૂપી ચક્રોરને પરમ આનંદ આપે છે, તે આ દુનીયાના ચંદ્રને હરી કાઢેછે. કારણુ દુનીયાના ચંદ્રમાં લાંછન રહેલું છે, અને તે લાંછન વગરનો છે, દુનીયાના ચંદ્રનો ઉદય માત્ર રાત્રીમાં જ થાય છે; અને તેનો ઉદય રાત અને દીવસ થયા કરેછે; દુનીયાનો ચંદ્ર રાહુથી ગ્લાની પામે છે અને તે રાહુથી ગ્લાની પામતો નથી; અને દુનીયાનો ચંદ્ર ચક્રોર પક્ષીનેજ ખુશ કરેછે, અને આપનો યશ-ચંદ્ર તે સજ્જનના મન રૂપી ચક્રોરને આનંદ આપેછે. ૧૦.

પ્રાયેણા ધમ મધ્યમોત્તમ ગુણાઃ સંસર્ગતો જાયતે.

છંદ નૂજંગ પ્રયાતં.

અસંખ્યૈ ગુણૈ સ્તાદૃશૈ સ્તુષ્ટ ચિત્તા,
ત્વદીયૈ મહારાજ્ય મંદાદરેણ;
વિભો સત્પદં કેસી એસ્ આર્દ સંજ્ઞં,
દદૌ તુભ્ય મેત તુ યુક્તં વિભાતિ. ૧૧

ભાષાંતર.

આપના આવા આવા અસંખ્ય ગુણોથી સંતોષ પામી કેસરહિંદ
મહારાણી શ્રી વિક્ટોરીયાએ આપને પરમ આદરથી કે. સી. એસ.
આઈ. એવો ખેતાબ અરપાણ કર્યો તે ઘણું ઘટીત થયું છે. ૧૧.

સન્મા નોમહતાં ધનં.

છંદ ઉપજાતિ.

કેસ્યેસ આર્ઝ સ પદં તુ તુભ્યં,
 સમર્પિતં કેસરિસિંહ નૂપ;
 લોર્ડેરે પદારથ્યેન ગવર્નરેણ,
 નિર્દેશતઃ શ્રી વિક્ટોરિયા યાઃ. ૧૨

ભાષાંતર.

મહારાણી શ્રી વિક્ટોરીયાના હુકમથી ગવર્નર લોર્ડ રે ચે આપને
 આજે ડે. સી. એસ. આઈ. એવો ખેતાબ અર્પણ કર્યો. ૧૨.

સંતોષ એવ પુરુષસ્યં પરંનિધાન.

છંદ ઉપજાતિ.

તતઃ પ્રસન્નાનિ ભવત્ પ્રજાનાં,
મનાંસિનઃ કેસરિસિંહ ચૂપ;
પ્રેમ્ણા પરેશાં પરયા ચ ભક્ત્યા,
સંપ્રાર્થયંતે મુહુ રાદરેણ. ૧૩

ભાષાંતર.

તે કારણથી આપની પ્રજા અમે સર્વના અંતઃકરણો ધણાંજ
મંતોષ પામીને પરમ પ્રેમથી અને પરમ ભક્તિથી વારંવાર પરમેશ્વરની
નિચે પ્રમાણે પ્રાર્થના કરીએ છીએ. ૧૩.

વિદ્યા વિહીનઃ પશુઃ

છંદ વૈતાલિકં.

કરુણા વરુણા લયો વિભુઃ,
 કરુણા લોક નતઃ પ્રતિક્ષણં;
 અયિ કેસરિસિંહ ચૂપતે,
 કુરુતા ત્વાં સતતં ચિરાયુષં. ૧૪

भाषांतर,

કરુણાના સમુદ્ર રૂપ પરમેશ્વર કરુણા સહીત નજર કરીને હું
 કેસરીસીંહ મહારાજ આપને હંમેશાં ચિરંજીવી કરો. ૧૪.

दैवाद्भवन्ति विपदः खलुसंपदावा

छंद वैतालिकं.

તનયાઃ સનયા ભવંતુ તે,

ભવને તે વિલસંતુ ચ શ્રિયઃ;

વિજયો ડુનુદિનં ચ વર્ધતાં,

કમલા કાંત દયાવ લોકાનાત્ ૧૫

भाषांतर.

લક્ષ્મીપતિ પરમેશ્વરના પ્રસાદથી આપને ઉત્તમ પુત્રોની પ્રાપ્તિ થાઓ, આપના ઘરમાં નાના પ્રકારની લક્ષ્મી રહે, અને આપનો વિજય દીન પ્રતિદીન વધતો જાઓ. ૧૫.

દૈવેદારુણ તાંગતે ત્રણ મપિપ્રાયેણ વજ્રાયતે.

છંદ વસંતતિલકા.

વિક્ટોરિયા સકલ સદ્ગુણ રત્ન નૂષા,
સંનૂષિતા જયતુ જીવતુ દીર્ઘકાલં;
તસ્યા અનુક્ષણ મમંદ દયાવ લોકા,
સ્તવચ્ચુલ્લ સંતુ નરપાલ મણે નિતાંતં. ૧૬

ભાષાંતર.

હું મહારાજ સઘળા સદ્ગુણ રૂપી રત્નના ઘરેણાથી સુશોભીત
કૈસરેહિંદ માહારાણી શ્રી વિજટોરીયા હમેશાં ન્ય પામે, અને ઘણો
કાળ છવો; તેમજ એ માહારાણી શ્રીની માયા અને મમતા આપને
વિશે પ્રતિક્ષણ વધતી રહે. ૧૬.

પ્રારમ્ભ્ય મુત્તમજના નપરિત્યજંતિ.

છંદ માલિની.

દિશિ દિશિ વિજયંતાં કેસરિ ક્ષમા વિલાસિન્,
 સુરસરિદમલાઃ સત્કીર્તય સ્તાવકીનાઃ;
 તપન ઇવ ચ તીવ્ર સ્તાવકીનઃ પ્રતાપઃ ,
 પ્રત પતુ પરિતઃ શ્રી સૂર્યવંશ પ્રદીપ. ૧૭

ભાષાંતર.

હે કેસરીસીંહજી આપની ગંગાજળ જેવી નિર્મળ સત્કીર્તિએ,
 દિશાએ દિશાએમાં ફેલાએ. અને આપનો પ્રતાપ રૂપી સૂર્ય ચારેફાર
 તપો કે જે આપ સૂર્યવંશમાં દીવા રૂપે છે. ૧૭.

મનસ્વિ કાર્યાર્થિ ગણયતિ નસુખંનચ દુઃખં.

છંદ વસંતતિલકા.

ત્વાં પાતુ પર્વત સુતા પતિ રાગુ તોષઃ,

પદ્માપતિઃ પ્રણતપાલ ઇલા વિલાસિન્;

બ્રહ્મા જગજ્જનક ઇંદ્ર મુખાશ્ચ દેવાઃ,

સર્વે ચ સિદ્ધ મુનિ સાધ્યા ગણા ગુણાઢ્યં. ૧૮

ઝાપાંતર.

તરત પ્રસન્ન થવા વાળા પાર્વતીના પતિ શંકર, ભડતજનને પા-
ળનાર લક્ષ્મીપતિ શ્રીકૃષ્ણ, સઘળા જગતના ઉત્પન્ન કરનાર બ્રહ્મા,
ઈંદ્ર આદી દેવતાઓ, અને સર્વ સિદ્ધ મુનિ અને સાધ્યગણો, ગુણના
સમુદ્ર રૂપ આપનું હૃમેશાં રક્ષણ કરો. ૧૮.

નહિં ક્રત મુપકારં સાધવો વિસ્મરંતિ

છંદ શાર્દૂલવિક્રીડીત.

પૃથ્વી ત્વાં પરિપાતુ પાતુ ચ જલં તેજસ્તથૈવો જ્વલં,
વાયુશ્ચાયુરનુક્ષણં નૃપપદં વિશ્નોઃ પદં તે સદા;
સૂર્યા ચંદ્રમસૌ મુહુઃ કુજ બુધૌ વાગીશ શુક્રાર્કયો,
રાહુઃ કેતુરપિ પ્રવીણ જનતા સંખ્યાઘ્ર ગણ્ય પ્રભો ૧૯

ઞાષાંતર.

આપ અને આપના રાજ્યસિંહાસનનું પૃથ્વી, જળ, તેજ, વાયુ,
અને આકાશ, રક્ષણ કરો; તેમજ પ્રવીણ માણસમાં આગળ ગણવા
લાયક એવા આપનું સૂર્ય, ચંદ્ર, મંગળ, બુધ, ગુરુ, શુક્ર, શની, રાહુ,
અને કેતુ, એ નવ ગ્રહો રક્ષણ કરો. ૧૯.

ક્રિયાસિદ્ધિઃ સત્ત્વેભવતિ મહતાં નોપકરણે.

છંદ મર્કટક.

જય જય સર્વદા સકલ સદ્ગુણ સાગર હે,
 નય મય નેત્ર હે નિચિહ વૈરિ નિષૂદન તે;
 પ્રતિદિશ મુજ્વલા પ્રવહતુ સ્વજનાર્તિ હરા,
 નયન મનઃ સુખા તરપતે શુભ કીર્તિ સરિત્. ૨૦

જાણાંતર.

સઘળા સદ્ગુણના સાગર રૂપ આપ હંમેશાં જય પામે સર્વ
 શત્રુનો નાશ કરનાર આપછો, તેમ છતાં આપના નેત્ર ન્યાયથીજ
 ભરેલાં છે, નેત્રને અને મનને સુખ આપે એવી અને સર્વના તાપને
 હરે એવી આપની સુભ કીર્તિ રૂપ સુંદર નદી હંમેશાં આરેકાર
 પ્રસરે. ૨૦.

તેજો યસ્ય વિરાજતે સબલ્લવાન સ્થૂલપુકઃ પ્રત્યયઃ

શ્લોક.

કૃશ્ન પદાંભોજ લીન ચિત્ત હે પ્રભો,
શ્રી કેસરીંદ્ર સિંહ માહારાજ રાજભો;
પાહિ સદા પ્રજા નિજાઃ પ્રેમ વીક્ષણૈ,
ર્જીવ ચિરં નિજૈર્ગુણૈઃ સદ્વિ લક્ષણૈઃ. ૨૧

ભાષાંતર.

હે કેસરીસીંહ મહારાજ આપ કે જેનું ચિત્ત હમેશાં શ્રીકૃષ્ણનાં ચરણકમળમાં મગ્ન રહેલું છે તે પોતાની પ્રજાને પ્રેમ ભરેલી નજરથી હમેશાં પાલાણુ પોષણુ કરો; અને ઉત્તમોત્તમ ગુણોથી સુશોભીત આપ ધણે કાળ ચિરંજીવી રહો. ૨૧.

૨૮

અતિ સર્વત્ર વર્જયેત્.

છંદ ઉપજાતિ.

કલત્રવંતં ધરયૈવ જૂષા,
મન્યંત આત્મા ન મિલાવિલાસિન્;
સત્પુત્રવંતં પ્રજયા ચ તત્તે,
સમસ્ત માસ્તે વિદિતં વિવેકિન્. ૨૨

ભાષાંતર.

હે વિવેકવાળા માહારાજ રાજાઓ પૃથ્વી વડેના પોતાને સ્ત્રી
વાળા ગણેછે, અને પ્રજા વડેના પોતાને પુત્ર વાળા ગણે છે તે આપનું
અજ્ઞાણનું નથી. ૨૨.

સમ્મીલને નયનયો નહિં કિંચિદાસ્તિ.

છંદ ઇંદ્રવજ્રા.

તત્ પાસિ પૂર્ણ પ્રણયઃ પ્રજાઃ સ્વાઃ,
પ્રેમ્ણા પરેણાત્મજ નિર્વિશેષં;
તેનાતિ તુષ્ટો ભગવાન્ રમભાયા,
પ્રાણેશ્વર સ્તે શ્રિય માતનોતુ. ૨૩

નાષાંતર.

તેથીજ આપ પુર્ણ સ્નેહથી પોતાની પ્રજાને પોતાના પુત્રની પેઠે
પાલાણુ પોષણુ કરોછો. આવા આપના ગુણથી પ્રસન્ન થઇને લક્ષ્મી
પતિ પરમેશ્વર આપનું કલ્યાણુ કરો. ૨૩,

છંદ ઇંદ્રવજ્રા.

સંગીત શાસ્ત્રાં બુધિ ભજીતેન,
 શ્રી મૂલજી વ્યાસ વરાહુયેન ;
 ઈંડોર દુર્ગાધિપ સળાદુલી,
 વિક્રીત ચિત્તેન પર પ્રહર્ષાત્. ૨૪
 જાપાંતર.

સંગીત શાસ્ત્ર રૂપી સમુદ્રમાં સ્નાન કરેલ મુળજી વ્યાસ કે જેનું
 મન ઈંડરગઢના માહારાજના સદગુણોથી વેચાણ જેવું રહેલું છે. ૨૪.

છંદ ઇંદ્રવજ્રા.

અભ્યર્થિતોહં શુભ પદ્ય પદ્મો
 ન્માલાં વિનિર્માય મહોત્સવે સ્મિન;
 કેસ્યેસ આર્દ્રિતિ પદોપ પન્ન,
 ક્ષોણીશ્વરાયાપ યિતું સમીહે. ૨૫

નાષાંતર.

તેણે ઘણા હૃદયી મને એ મહારાજની કવિતા કરવાનું કહેતા
આ શ્લોકરૂપી કમળની માળા રચીને આ મહોત્સવમાં કે. સી. એ.સ.
આઈ. માહારાજ કેસરીસીંહજીને અર્પણ કરવા હું ઇચ્છુ છું. ૨૫.

છંદ વસંતતિલકા.

માહેશ્વરાત્મજનુ પોર્દ્વ શશાંક મૌલે,
દાસસ્ય વર્ય ગુરુ કેશવ ધર્મ સૂનો;
एतां कृति ममतु शंकरलाल नाम्नः,
प्रेम्णा कृतार्थ यतु केसरिसिंह जूपः. ૨૬

નાષાંતર.

ભટ માહેશ્વરના પુત્ર, શંકરનો દાસ, અને ગુરૂવર્ય શાસ્ત્રીજી કેમ-
વજનો (ધર્મ પુત્ર) શીશ્ય, શંકરલાલની આ કવિતા રૂપ માળાને માહા-
રાજ શ્રી કેસરીસીંહજી સ્નેહથી કૃતાર્થ કરો. ૨૬.

છંદ અનુષ્ટુપ્.

મહારાજ શ્રી રવાજી, પાઠશાલૈક શાસ્ત્રિણા;

શ્રીમત્ કેસરિસિંહાયા, પિતેયં કૃતિ માલિકા. ૨૭ જાણાંતર.

માહારાજ શ્રી રવાજરાજ પાઠશાળાના શાસ્ત્રીએ માહારાજ શ્રી
કુસરીસીંહજીને આ કવિતા રૂપ માળા અરપાણ કરેલ છે. ૨૭.

છંદ અનુષ્ટુપ્.

વેદ વેદાંક ભૂસંખ્યે, વર્ષે માસિ ચ કાર્તિકે;
ચંદ્રે કૃશ્ન ચતુર્દશ્યાં, કવિતા પૂર્ણતા મગાત્ ૨૮.

જાણાંતર.

સંવત્ ૧૯૪૪ ના કાર્તિક વદ ૧૪ સોમવારે આ કવિતા
રચેલ છે. ૨૮.

રાજ્યમાન રાજ્યશ્રી શીઘ્ર કવી શંકરલાલ માહેશ્વર રહેવાશી
મોરખીના.

આ મહાન શીઘ્ર કવી આખા દશને વખતો વખત પોતાની
વીધાનો અમૂલ્ય લાભ આપે છે. એ ઘણુંજ ખુશી થવા ચોગ્ય છે.

વ્યાસ મુલજી જીજ્ઞાસુ.

રહેવાશી જામનગરના.

સંગીત ચિંતામણિ.

આ નામનું મોટા કદનું પુસ્તક. હિંદુસ્થાનમાં ગાયન. સંખંધી તકરારની સમાધાનીને વાસ્તે મારા તરફથી બાહ્યાર પાડવાનું છે જેમાં.

શારીર. તથા નાદ.—હવામાં અવાજનો ફેલાવ—નકકર પદાર્થમાં અવાજનો ફેલાવ—અવાજનો વેગ, અવાજનો પ્રતિબીંબ, અવાજના ફેલાવ ઉપર નડીઓતિ અસર, શ્રુતિ, તથા સમસ્થર, ગ્રામ મૂર્છના, રાગ રાગણી, અસંકાર, કવિતા. તાલ્ય, વાદ્ય તથા નૃત્યનું વીવેચન, વીગેરે.

આ પુસ્તકની કીમત અલબત્ત પ્રથમ વધુ લાગશે. પણ દશવર્ષ મેહેનત કરતાં તેમજ હજાર રૂપીઆ ખર્ચતાં પણ તેની સમજણ પડવી મુશ્કેલ તે સમજણ રક્ત લક્ષ આપીને વાંચવાથીજ પ્રાપ્ત મળશે. કે જેમાં સામવેદ તથા સંગીતરત્નાકર વીગેરે પ્રમાણીક પુસ્તકોનાં કેટલાંયેક વાક્યો મુકવામાં આવશે.

વ્યાસ મુળજી જેષ્ઠરામ.

કાઠીઆવાડ જામનગર.

